

Балаҕан ыйын 1 күнэ — билии күнэ!

ВЫБОРЫ
19
СЕНТЯБРЯ
2021

ВЫБИРАЕМ
ВМЕСТЕ!

Улууска оттоохун
балаһыанньата

2

ОЛОХ ДИЭН —
ОХСУҢУУ

5

Чурапчыга күн тахсар!

12+

САҢА ОЛОХ

2021 сыл
Балаҕан
ыйын
3 күнэ
бэстинсэ
№ 56 (11809)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

Бэстинсэ балаҕан ыйын 3-субуота балаҕан ыйын 4-баскыһыанньа балаҕан ыйын 5-бэстинсэ балаҕан ыйын 6-отуорунньук балаҕан ыйын 7-сэрэдэ балаҕан ыйын 8

— БЫЫБАР — 2021 —

КЫАХТААХ САҤА СИРЭ - БАЙЫЛЫАТ ОЛОХ ТУҢУГАР

ГАЛИНА ДАНЧИКОВА

АЙСЕН НИКОЛАЕВ

ИВАН ЛУЦКАН

БАЛАҢАН ҮЙҮН 17-19

АРАССЫЙА СУДААРЫСТЫБАННАЙ
ДУУМАТЫН ДЬОКУТААТТАРЫН БЫЫБАРА

Оплачено из средств избирательного фонда Якутского регионального отделения Всероссийской политической партии «ЕДИНАЯ РОССИЯ».

— УЛУУСКА — БУ КҮННЭРГЭ —

Саҥа үөрэх дьылыгар — саҥа саҕалааһыннары, үрдүк ситиһиилэри!

Улууспут оскуолаларыгар быйылгы үөрэх дьылыгар 425 оҕо оскуола боруогун атыллаата, уопсайа 4000-тан тахса оҕо үөрэннэ, 1800 оҕо уһуйааннарга сылдыа. 25 оскуола, 19 уһуйаан, 3 эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрэ үлэтиллэр.

Быйыл 231 выпускник үрдүк уонна орто анал үөрэх кыһаларыгар ситиһиилээхтик туттарсан киирдилэр. Мэтээллэринэн бүтэрбит 26 выпускникпыт 100% үрдүк үөрэххэ киирдилэр.

Улуу тириэньэр Дмитрий Петрович Коркин аатынан Чурапчытаагы олимпийскай эрэлэри бэлэмниир өрөспүүбүлүкэтээҥи оҕо ыспартыбынай интэринээт-оскуолатыгар быйылгы үөрэх дьылыгар 440 оҕо үөрэннэ.

Билии күнүгэр анаммыт үөрүүлээх чааска оскуола алын сүһүөх кылааһын 110 үөрэнээччигэ кылаастарын салайааччыларыгар сибээһи дьөрбөтүн бэлэх уунулар. Интэринээт-оскуола боруогун саҕардыы атыллаан киирэр 25 кырачаан иитиллээччилэри СӨ үөрэхтээһинин туйгуна, улууспут биер улахан СӨ үөрэхтээһинин Евдокия Сысолятина олох кизин уопуттаах учуутала Евдокия Сысолятина олох кизин аартыгар уһуйан ииттэ.

Үөрүүлээх түгэнэ СӨ Ил Түмэн дьокутаата Михаил Гуляев, Чурапчытаагы физкултура уонна

успуорт үнүстүүтүн ректора Иннокентий Готовцев, Улуус дьаһалтатын аатыттан Евгений Попов, интэринээт-оскуола дириэктэра Николай Гуляев уонна 1-кы кылаас үөрэнээччилэрин төрөппүттэрин аатыттан Анна Седалищева 35-рэдэ тылы эттилэр.

Маны таһынан интэринээт-оскуола иитиллээччилэрэмэлдүүүрдүкүсүтиһиилэри көрдөрөн, оскуолаларын, улуустарын өрөспүүбүлүкэтэ, Дойду үрдүнэн дуорааннаахтык ааттаталлар. Ол курдук, ааспыт үөрэх дьылын СӨ төрүт ыстаныыга успуорт маастара Ньургуйаана Смирникова кыһыл көмүс мэтээлинэн түмүктүүсүстэ. Интэринээт-оскуоланы уопсайа 40 выпускник бүтэрэн, бука бары 100% үөрэххэ киирдилэр. Ол иһигэр 17 үөрэнээччи үрдүк, 5 үөрэнээччи собуруу куораттарга үөрэх кыһаларыгар, оттон 12 иитиллээччи салгыы физическэй култуура үөрэҕэр ситиһиилээхтик туттарсан киирдилэр. 9-с кылаас кэнниттэн 6 үөрэнээччи орто анал үөрэх кыһатыгар үөрэннэхтэрэ.

Интэринээт-оскуола сылын аайы санаттан-саҥа үөрэх хайысхаларын тутуһар, итинэн ситтэрэн, быйылгы үөрэх дьылыгар, дойду бэдэрээлинэй бырагырааматын чэрчитинэн, "Точка роста" үөрэхтээһин Киинин естественнэй-научнай салаата анаан-минээн үлэлиэ. Учутталлар анал кууруһу ааһалара былаанналар.

Итини таһынан, бу оскуола сэттэ араас көрүт ыспартыбынай отделениелар үлэлиэхтэрэ. Быйыл сайын Ян Федоров оҕолорго Араассыйатаагы ыспартааһыадаагы буулдьанан ытыыга чөмпүүүннээбитэ.

Интэринээт-оскуола үөрэнээччилэрин ситиһиилэринэн эрэ мунурдамат — оскуола биер бастын уһуйааччыта Матрена Ноговицына быйыл сүүс харахтаах дуобакка оонньосон, Аан дойду чөмпүүүнэ буолла. Кини — Араассыйа үтүөлээх тириэньэр Николай Кычкин-И иитиллээччигэ буолар.

Быйыл ыспартыбынай оскуола тэриллбитэ 55 сылын туолар, ону тэнэ Олимпиада чыпчаалыгар тахсыбыт оскуола выпускниктара, Саха чулуу уолаттара Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов тустуу кебүөрүгэр кыайбыттара 45 сылын бу алтынны ыйга бэлэстэри, оскуола кэлэктибэ былааннаах үлэни тэрийэр.

"Бу сыллар усталарыгар элбэх ситиһиилэр, айымньылаах үлэлэр ытыллан кэллилэр. Онон иннибитигэр күүстээх үлэ күүтэр", — диэн интэринээт-оскуола солбуллубат дириэктэра Николай Николаевич Гуляев этэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ —

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Атырдыах ыйын 23 күнүгэр Ил Дархан национальнай бырайыактар уонна судаарыстыбаннай бырагыраамалар чэрчилэринэн өрөспүүбүлүккэ тутулла турар эбийиэктэргэ үлэ хаамытын сүрүннүүр суһал ыстаап мунньабын ыйтта. Чуолаан «Демография» национальнай бырайыак көмөтүнэн Өлүөхүмэ куоракка 200 мизстэлээх кырдыа бастар уонна инбалииттар дьаалара, Нам сэлээннээхтэргэ 65 мизстэлээх интэринээт-дьиэ, Уус Алдан Борогонугар элбэх хайысхалаах спорткомплекс, Мындаабаа 32 мизстэлээх интэринээттээх улуустар комплексы, Дьоксуускайга, Өлүөхүмэ, Нам Хамааттатыгар 240 мизстэлээх, Алданга 120 мизстэлээх, Борогонно, Амма Өнүөхүгэр 75 мизстэлээх уһуулааннар тутуулары бүгүһү күнүгэ хайдах барарын ырыттылар. Айсен Николаев бу эбийиэктэргэ ылым балаһыанньа үөскээбэтэрин бэлиэтээтэ, үбүлээһин болпуроһугар Бырабыыталыстыба быһаары ылыммытын, сорох бырайыакка үп бүддьүтү чуолкайдааһынна көрүлүөбүн туһунан эттэ. Былаанаммыт болдьохтон хаалыан сөптөөх кэккэ бырайыагы «СӨ судаарыстыбаннай сакаасчыт сулууспата» контуруолга ыларыгар, кэмгэр көмө оһоһулларыгар соруудахтара. Айсен Николаев этэринэн, мунньахха таарыллыбыт тирээн турар болпуроостары министриэтибэлэр, олохтоох дьаһалталаар быһаарыахтаахтар.

Атырдыах ыйын 24 күнүгэр Айсен Николаев үөрэх үлэһиттэрин атырдыах ыйынаабы мунньахтарыгар кыттыны ылла. Үөрэх эйгэтигэр оһуоһулар, уһуулааннары тутуу биер сүрүн соруу буолар. Теһе да хамсык дьаһа олох бары эйгэтигэр дьайытын үрдүнэн, тутуу урууку тэтиминэн барар. Сыл түмүктэниэр дьэри 12 оһуоһа, 13 уһуулаан үлэһэ кириэһэ. Быйыл биер калым эксээмэннэ үрдүк бааллаах оһо аһаана эбиллибит, 100 баалга 29 оһо туттарбыт. Саха сирин 5 оһуоһата Уһук Илин уоһурутар 20 бастын рейтингтээх оһуоһа аһааныгар кирибит. Ол эрэри биэс предметтэ БКЭ орто баала үрдээбитин иһин, билигин да биһиги регионмут дойдуга орто көрдөрүүтүтэн хаалан иһэр. Үөрэх хаачыстыбатынан өрөспүүбүлүккэбит 49 мизстэһэ сылдьар. Онон СӨ Үөрэбин, наукатын министриэтибэлэргэ үөрэх хаачыстыбатын үрдэти

бырагырааматын онорорго соруудахтара. Бу үөрэх хаачыстыбатынан 15 бастын эргийиэн аһааныгар кириэр соруу ситиһэргэ көмөлөһүөхтээгин ыйда. «Земский учуутал» бырагырааманан 2023 сылга дьэри дойдуга, өрөспүүбүлүккэ бүддьүөтүтэн 106 мөл. солк суумаһа 53 көстө көрүлүөбүн иһитиннэрдэ. «Арктика учуутала» бырайыагынан арктика улуустарыгар үлэһиир 70 эдэр учуутал аадырыстаах көмөнү ылаһа. Балаһан ыйын 1 күнүтэн Саха сирин педагогтарын идэлэрин маастарыстыбатын үрдэтэр киин үлэһизин эттэ. Үөрэх үлэһитин идэтин уонна социальнай статусун үрдэтэр тэрэһиннэри СӨ Үөрэбин уонна наукатын министриэтибэлэ СӨ Ыччатын министриэтибэлэ кытта онороллоругар соруудахтара. Үөрэнээччилэри хаачыстыбалаах итии аһылыгынан хааччылыга болжомто уурулуоһутаах. «Чугастаабы уон сылга оһо аймах бэйэтин доруобуйатыгар эппиэтинээхтик сыһыаннаһытын сана култууратын олохсатар соруу тутуһуоһутаахпыт», — дьээн быһаарда. Үөрэх үлэһиттэргэ ураты усулуобуйа идэлэригэр бэриниилээхтээхтэрин көрдөрөллөрүн иһин махталын биллэрдэ.

Атырдыах ыйын 24 күнүгэр Айсен Николаев өрөспүүбүлүккэ быһаары умуурууга көмөлөспүт Арассыыйа Ылсалаах быһыыга-майгыга министриэтибэлэ Тулаһаабы, Ногинскайдаабы быһыылар кииннэрин 200 үлэһитин атаарыга кытына. Ил Дархан Саха сирин олохтоохторун ааттарыттан ЫББМ министриэтибэлэ Евгений Зиничевка, министри бастагы солбуйааччы Александр Чуприянна, быһаары умулларыга үлэһит бары сотрудниктарга махтанна. «Атырдыах ыйын 11 күнүгэр дойдуга Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин быһаарытынан көмөһө кэлэн, сорууулаахтык уоту кытта оһуһан, билигин Нам, Горнай, Чурапчы улуустарыгар куттал суоһаабат, улахан баһаардар тохтоотулар. Биһиги эһиги хорсун быһыыгытын өрүү махталлаахтык санаахпыт. Саха сирэ ыарахан түгэннэргэ өрүү эһиги сулууска көмөтүн билэр», — дьээн туран, Ил Дархан наһараадалары туттарда.

Атырдыах ыйын 24 күнүгэр Горнай улууһугар ойуур баһаарыттан эмсэһэлээбит Бэс Күөл сэлээннээтин чөлүгэр түһэри үлэтигэр анаммыт

мунньах буолла. «Кылгас кэм иһигэр сэлээннээтин чөлүгэр түһэриэхтээхпит, олохтоохтору дьээннэ хааччылыахтаахпыт, хаһаайыстыбаннай тутуулары, хотоннору саһардыахтаахпыт, баһаартан эмсэһэлээбиттэргэ социальнай өйөбүлү онорууну түргэнник быһаарыахтаахпыт», — дьээтэ Ил Дархан. Айсен Николаев бэлиэтээбитинэн, Бэс Күөлүн чөлүгэр түһэри болпуроһа РФ Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин тус контуруолугар сылдьар.

Атырдыах ыйын 26 күнүгэр суһал ыстаап мунньаһар Ил Дархан Горнай, Нам улуустарыгар ойуур баһаардара умууруоллубуттары иһитиннэрдэ. «Теһе кыалларынан баһаары түргэнник умууруа оһсон, кыстыкка, сана үөрэх дьылыгар бэлэмнээхпитин наада. Онон хаалбыт баһаардары умуурууга бары күүһү түмүт», — дьээн улуустар суһал ыстааптарыгар туһаайан эттэ. Сүрүн болжомто Уус Маайа улууһугар баар ойуур баһаардарын умуурууга туһуланар. Ону таһынан Үөһээ Бүлүүгэ, Бүлүүгэ, Кэбээйигэ, Мииринэйгэ, Чурапчыга баһаардары умууруа сылдьаллар. Чурапчы улууһугар баһаары умуурууга көмөһө түөрт байыаннай тизхиникэ кэлбитэ. Айсен Николаев балаһан ыйыгар ойуур баһаардарынан улахан мунньах ытыллыабын туһунан иһитиннэрдэ. Кини бэлиэтииринэн, РФ Бэрэсидьиэнин уонна Бырабыыталыстыбатын көмөлөрүнэн эһиил ойуур хаһаайыстыбатын үбүлээһинэ лаппа үрдүөхтээх, очотугар ойуур хаһаайыстыбатыгар эбии үлэһиттэри ыларга, тизхиникэһэн хааччыларга теһүү буолуоһа.

Атырдыах ыйын 26 күнүгэр Ил Дархан Аллараа Бэстээххэ паромга массыналар уочараттаан кириэр накопителлэрин үлэтин бэрэбэркэлээтэ. Накопитель Айсен Сергеевич соруудаһынан оһоһулан атырдыах ыйын 13 күнүтэн үлэһиир. Маннатүөрт балаһанан 170 легковой уонна 42 таһаас тизйэр массына кириэр. Тустаах инфраструктура барыта баар — тэһнэммит былаһаакка, диспетчер пууна, уот лиинийэтэ, видеонан кэһтээн көрүү тизигэ, светофордар, суол бэлиэлэрэ, шлагбаумнар. Айсен Николаев Мэнэ Ханалас улууһун уонна «Паромы Якутии» хампаанньа салалталарын кытта эбийиэк үлэһиirin тухары куттал суоһу буолуутун, «Экология» наһырайыак чэрчитинэн кытылы бөбөрөтүү үлэтин тула кэһсэтиллэр.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

— ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТА —

Улууска оттооһун балаһыанньата

Быйыл сайын курааннаан, от үүнүүтэ мөлтөх. Бу уустук балаһыанньаны быһаарыга мобилнай биригээдэлэр тэриллэннэр, дуоһаар быһыытынан, өрөспүүбүлүкэ улуустарыгар, Амур уобалаһыгар тийээн оттуу сылдьаллар, ону тэһэ тийбэт оту атылаһахтара.

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынньыга Александр Сивцев билиһиннэрбитинэн, атырдыах ыйын 30 күнүнээһи туругунан, Чурапчы улууһугар 18,5 тыһ кэринэ туонна от бэлэмнэнэн, быйылгы былаан 51 бырыһыан туолла. Онуоха мобилнай биригээдэ отчуттара улуустан тэйиччи сытар сирдэргэ, ону тэһэ Өлүөнэ өрүс арыыларыгар, Уус Майа Нуотаратыгар, Кэбээйигэ, Амур уобалаһыгар тийээн оттуу сылдьаллар. Былаан быһыытынан, мобилнай биригээдэлэр күүстэринэн 8746 туонна от оттоһуоһаах. Маныаха, билигин туругунан, 3 тыһ туонна кэринэ оту оттообуттар. Бу күннэргэ уһун, уһууһаах ардактар түһэннэр, үлэ биллэрдик атахтара. Өрөспүүбүлүкэ улуустарыттан, дуоһаар быһыытынан, 2914 туонна от атылаһаһылаахтара. Онуоха Кэбээйи улууһугар улахан ойуур баһаара туран, ситтэлэр былаанаммыт оттон аһаарын атылаһырга күһэллэннэр. Онон тийбэт оту, дуоһаар быһыытынан, Амур уобалаһыттан атылаһахтара. Мугудай уонна Хоптобо нэһиликтэригэр тахсыбыт ойуур баһаардарыгар 90 туонна от уоһаа быһаанна, 504 туонна от быһаанна. Онон 545 тыһ. солк. хоромнуу таһыста. Кыстыкка анаан, 14700 туонна от тизлээхтээх. Чыапараһа, Бахсыга, Сыланга, Хоптобо Амур уобалаһыттан кэһиһэ.

Быйылгы кыстыкка 20 тыһ. теһе ынах суһу, 16249 сылгы иитиллиһэ. Онуоха 38 тыһ туонна от бэлэмнээхтээх. Маны тэһэ быйыл 40 хаһаайыстыба сайын 1590 гектар изнээх сиргэ ыһы үлэтин тэһиһэ. Итинтэн 503 гектарга элбэх сыллаах оту үүннэрдилэр. 2200 туонна сиһилэ, 800 туонна сенаж, 1500 туонна от бэлэмнээхтээх.

Чурапчы улууһун дьаһалтатын
пресс киинэ.

— ДОРУОБУЙА ХАРЫСТАБЫЛА —

Коронавирус дьаһа уһараабат

Аһылт сууккаһа Саха сиригэр 146 киһи
коронавирустаата, ол иһигэр Чурапчыга 8 киһи.
Балаһан ыйын 2 күнүнээһи туругунан, Саха сиригэр

146 киһи коронавируска сутулунна дьээн СӨ Суһал
ыстааба иһитиннэрдэ:

- Дьоксуускайга — 84 киһи;
- Мииринэйгэ — 9 киһи;
- Чурапчыга — 8 киһи;
- Нерюнгригэ — 6 киһи;
- Бүлүүгэ — 5 киһи;
- Ленскэйгэ, Мэнэ Ханаласка — 4-түү киһи;
- Алданга, Аммаһа, Үөһээ Бүлүүгэ, Ханаласка — 3-түү киһи;
- Дьааньыга, Ньурбаһа, Сунтаарга, Уус Алданга, Эбээн Былантайга — 2-лии киһи;
- Горнайга, Кэбээйигэ, Намна, Томпоһо — 1-дии киһи.

Суукка иһигэр өрөспүүбүлүкэ лабораториялара 4
336, пандемия саһаланыһыттан 1 356 603 анаалыһы
чинчийдилэр.

«СО» кэр.

Муниципальное образование «Чурапчинский улус
(район)» Республики Саха (Якутия)
ПОСТАНОВЛЕНИЕ
От 30 августа 2021 г. № 214

Об утверждении Положения о порядке и условиях
осуществления ведомственного контроля за
соблюдением трудового законодательства и иных
нормативных правовых актов, содержащих нормы
трудового права в учреждениях и предприятиях,
подведомственных администрации МО «Чурапчинский
улус (район)» Республики Саха (Якутия)

В соответствии со статьей 353.1 Трудового Кодекса
Российской Федерации, Закона Республики Саха (Якутия) от
29 марта 2012 г. 1042-3 №995-IV «О порядке и об условиях
осуществления ведомственного контроля за соблюдением
трудоустройства и иных нормативно-
правовых актов, содержащих нормы трудового права в
организациях подведомственных органам исполнительной
власти Республики Саха (Якутия) и органам местного
самоуправления» постановляю:

1. Утвердить прилагаемое Положение о порядке и
условиях осуществления ведомственного
контроля за соблюдением трудового
законодательства и иных нормативных
правовых актов, содержащих нормы трудового
права, в учреждениях и предприятиях,
подведомственных администрации МО

«Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия).

2. Утвердить прилагаемый Регламент о порядке и условиях
осуществления ведомственного контроля за соблюдением
трудоустройства и иных нормативных правовых
актов, содержащих нормы трудового права, в учреждениях
и предприятиях, подведомственных администрации МО
«Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия).

3. Назначить уполномоченным должностным лицом на
осуществление ведомственного контроля за соблюдением
трудоустройства и иных нормативно-правовых
актов, содержащих нормы трудового права в организациях
подведомственных администрации МО «Чурапчинский улус
(район)» Республики Саха (Якутия) главного специалиста по
охране труда (У.И. Туласыйов).

4. Руководителям учреждений и предприятий,
подведомственных администрации МО «Чурапчинский
улус (район)» Республики Саха (Якутия) обеспечивать
необходимые условия для проведения мероприятий по
ведомственному контролю за соблюдением трудового
законодательства и иных нормативных правовых актов,
содержащих нормы трудового права.

5. Опубликовать настоящее постановление в районной
газете «Саһа олоһ» и разместить на официальном сайте
администрации МО.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления
оставляю за собой.

Исполняющий обязанности
Главы МО А.А. Ноговицын.

БИИР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙА

«БИИР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙДА» БЭЛИТИИЧЭСКЭЙ,
БААРТЫЙА САХА СИРИНЭЭБИ САЛААТЫН БЫРАГЫРААМАТА

КЫАХТААХ САХА СИРЭ — БАЙЫЛЫАТ ОЛОХ ТУҢУГАР!

2021 сьлга баартыйа Норуодунай бырагыраа- манан быыбарга кыттан эрэр. Бырагыраама дьон киллэрэр этиилэрит- тэн, сабар идизэйлэрит- тэн, түрүорсууларыттан таныллан оһоһулунна.

БИГЭ ТУРУКТААХ ДЫИЭ КЭРГЭН

Бигэ туруктаах, чэбдиг олохтоох, аймыг снэрдээх дүгэ-жэргэн омук кэскилэ дүнэ мэнэнгэ элэгтээр. Бийиги сүүрэн соруулут — оролоох шаллар бигэ туруктаах, баай-талым олохтөнөллөрүн ситийин. Онон «Бэйр нымтал Арсскыайа» маных соруутуу түрүөлэ:

- Элбэх ордлоох дэмжээг эргэлт, статусуун сохуу-нуулан биелрэгтэй. Дэмжээг эргэлт саяашигта-рын бэрэгдэгээр салтан Арассийада Ада-күнүн олжлоохуу.
- Ийн хэлтээлэн туванымны кэгээтэй. Ол-ийнхэр олоор дэмжээг услуубуулагын тул-сарыга, өрөмүнэг, гаас оборуудангын-тын килдээрэнхэр ууда.
- Икки уонна онгон элбэх ордлоох мал-лар олоор дэмжээг атылалар түгээнхэр нолууктай босхолдоохуу.
- Үөрэх кыбаларыг «үөрэх мэдиссина-тын» үлэтин сөргүтүү.
- Көрүүтэ-ийнхэр уонна тулалар халал-быт олоорго анал бырагырааманг олооруу.

■ «БНИР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙЯ»
САХА СИРИНЭЭБИ САЛААТЫН
ЭТИНДЭРЭ

Учууталлар, быраастар, байыанна-
дар, социальнай эйгэ үлэһиттэрин хам-
настарын түһүмүдүнэн үрдэтин.

ДОРУБУЙА

Киш дорюубуйата чэгийн-чэбдик буолууга, ийэ уонна ойо көмүскэлэ, аҕа саастаах көлүмэ дьонунуук кырдымыта дорюубуйа харыстабылык салватын сайыннарыштан быһаччы тутулуктаахтар. Бу хайыскада баартыйа энингэр маанык соруктар тураллар:

- Улаастактаады бырааска уонна испиэ-листэргэ көрдөрөргө халыт уочараты суох огорууну ситиһи. Ырысмаптары ылым, больничнай лийи толорторуу бэрэздэгэ судургутуйуохтаах.
- Хас биирдий киһи халыстыбаларх мэдиссинискэй комонон хааччыллаахтаах.
- Киһи сиртэн ыраах олорор ыарыһахтар мэдиссинискэй комонон хааччыллалларын ситиһэр туһуттан, синитарнай авиа-цияны сайыннарыллыахтаах.
- «Суһал көмө» массыналарыннан хаач-чылыыга федеральный бүдбүөттэн үбүлээһин кээмэйин улаатыннарары. Эрэгийиннэргэ эбии 500 мобилнай мэдиссинискэй комплекстарынан уон-на 5000 «суһал көмө» массынаһыннан чугастаады икки сылга хааччылыыны ситиһи.
- Мэдиссинискэй реабилитацияны сайыннары анал бырагырааматын огоруу. Оппо аһаан 100 млрд солкуобай коруллуоттээх. Мантан чугастаады үс сылга 60 млрд солкуобайы аттарары.
- Нэһилииннэ бэйэтин доруобуйатыгар харыстабыллыахтык, болуомтолоохтук

сыһыаннаһарыгар анаан, диспансеризация, мэддосинниискэй коруу-истин бырагырааматын кууһурдуу.

- Тыя сирин балчамаагдарын исписэлине-
быраастарынан хааччылар соруга тууру-
рудунна. «Земскэй дуокта», «Земскэй
бизлээр» барагыраамалары салгыны
үлэлэттин.
- Тыя сирингэр дорубуйа харыстабыдан
тэрилтэлэрин тырааныштырынан уонна мо-
дессиниискэй тэрилтэлэниэх хааччылыгы.

«БИИР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙА»
САХА СИРИНЭЭБИ САЛААТЫН
ЭТИИЛЭРЭ

Өрөспүүбүлүкэ бары итуустарын истисэтинне-быраастарынан хатчыныгы соруун итуурда. Уһук Хату оройуоннарыгар үтэллн барар быраастарга 2 малүйүн салкуобайдаах, бизэсэрдэрэ 1 малүйүн салкуобайдаах, өттөн Архитика оройуоннарга барар быраастарга 3 малүйүн салкуобайдаах, бизэсэрдэрэ 1,5 малүйүн салкуобайдаах биир кэлинэх төлөбүр олохтоһунаах.

Билгийн ардуу тус сүрьеэр мэдэсний-
нискэй түрлэлээрээ тыраанысгарынан
хасгынзлы болгуурча кылаатта. Оюу
тус сүрий батынхазар тыраанысгары-
ан шимэнэ мэдэснийнискэй түрлэлэрнээ
тоолуу хасгынзлыаахтар.

ҮӨРЭХ УОННА НАУКА

Национальтай сайдыгта үрэх уонна наука биир саамай стратегический хайыг-халарынэн буолаллар. Онов үөрэхтээһини уонна науканы сайбынгарыгта сударыы-тыба улахан болломтотун уурар.

- 1.5 саяаһыттан 7-гэр дигри саастаах кыармат ыһаар оҥолоро оҕо саадынан, дьаһылланын хааччыллыахтаахтар.
- Оскуола иннинтэри уонна оскуолаҕа үөрэнэр оҥолордоох ыалларга дистанционнай психологическэй-педагогическэй өгөнү оҥоруу.
- Оскуодаларга цифровый үөрэх эйгэтин тэрийи.
- 2024 сыл бүтүөр дигри 1300 өҥө оскуоланы тутуу.
- 7300 оскуолаҕа хытааһынай өрөмүс уонна үөрэх тэрилинэн хааччыллыагы бырагырааманы олоххо килэрини.
- Оскуодалары оптуобустарынан хааччыаы.
- Педагогическэй үлэһиттэр хамаастарын үрдэтин.
- Орто анал үөрэҥи сайыннарыага 2024 сылга дигри 30 млрд солкуобайы коруу.
- 3400 кэрингэ үөрэх-производственной дьыһлэрин саҥардым.
- «Эдэр профессионаллар» хамсааһын үлэтин кэргэтин, куюнурустар кыһылаахтарын, призерадын үлэни хааччыаы.
- Үрдүк үөрэх кыһаларыгар бүддүөт мистэтин эбэгэтин.

■ «БНИР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙНА»
САХА СИРИНЭЭБИ САЛААТЫН
ЭТИЛЭРЭ

Улук Илхи эрэсийнмнэригээр атын сур-
дэртэн үрэгдирин салахтыгээр үзэлэн кэ-
лэччилээр түрүлгүз дьээнгээр олонон ба-
ран, салгыы бас билингэ охтороллоруугар
анаан федеральнай бырагыраама баар бу-
луктаах.

ТАБЫГАСТААХ ОЛОРОР
УСУЛУОБУЯНЫ ТЭРИЙИ

Куораттар, бөһүлэктэр ис-тас көстүүлэрин тупсабай гыны огорууга, олохтоохтор табыгастаах усулуобуйага олороллорутар тустаах баартыла үгүс үлэни ытта. Олорор дьэжэн-үстү түтүүгэ, эһилиэнньэлээх пууннэри гасастааһынна, сууду-ийи түтүүгэ билиги иннокатини минньык былааннары түвүрдүбүт.

- Олорор даягын тутуу кээмийн улааттынар-
ры. Сылта 120 мл. кв мизээр даягын
тутан килээрн.
- Сылта 5 мөлүйүн күргө Арассыйа
миллара олорор усулбууларын тулса-
раларын ситилни.
- Иштекада эргийкинезди субенциялар
олхтоохун.
- Хаарбах туруктаах дилээртен көнөрүүтэ
сана ыргытырааманы олоруу.
- Уйралжоннай халмаанылар үлээртен
хонтуруоллаабыны күүбүрлүү.
- Эблэх кыбартыраллах уонна чаабынай
дыкээр учаастактарын инженерей сити-
минен хаачыыны.
- Олорор даягын тутууга учаастагы бизирингэ
чэлэтинилэх усулбууларын олхтоохун.
- 300 тыһынчада дигри нефелинаамаах
дыбуу куораттарга култуура кинизирин
тутуу.
- Уопсастыбаннай тырааһалар салалтын
сайыннарына. Бу сылта унан 50 млрд со-
куобуларын өбүлээрн.

■ «БИЙР НЬЫГЫЛ АРАССЫЙН»
САХА СИРИНЭЭБН САЛААТЫН
ЭТИЛЭРЭ

Тунгуу матирыялаа үрдээбиингэн
сбээстээн, туга сирегэр озорор дүгэн
тунгуу кылазата дьаарылмааттаах. Ол
мүдүсүр судаарыстыба отунгэн суга-
лаах-соруктаах үгэ кыттылматтаах.

Тыя сирингээр агаарор дыгзны нутгуу-
га агаан чэгэгтнийлээх шонеканан уон-
на буддьөрөтөтөм субсидиялан туһанынга
сага механикчлалы модьлуу.

Эдгэх оролцоо малтарсааруул бүтэсн
учаастаг уруу, газны тардыг, суу
агоруу агаан федеральтай бусагсраа
маны бигэртэй. Очотусар эдгэх оролцо
малтарсаг снх учаастагтарыг дмэлэ
ринтүтналтарыг улахан кнмэ буулца

САХА СИРИН САЙДЫЫТЫН ТҮӨРЭБЭ ТҮСТЭ

Айсен НИКОЛАЕВ,
СӨ Ил Дархана:

— Ыгыктабыллах, ыгык-маны сахам дьон! Ыгыт сайын Сахабыт сиритэр ойуур баһаарлара бүрүүкэбиттэрин үрдүнэ, орестуубулукэбит олохтоохторо «Биир нымал Арасымын» болитинчэскэй баартыйа Норуодунай бырагырааматыгар этиилэри хомуйуута көхтөөхтүк кытынныгыт! Ол курдук, 20 тыһыынча көрүнэ этии бары салаалаларынан хомуллан киирдэ. Билигин да киирэ туралларыттан салыктаатахха, төрөөбүт дойдубут ээчирин сайдарын туһугар кыһаллар дьон ахсаана элбэтин туһулуур. Онон Норуодунай бырагыраама сана этиилэринэн эбиллэ турар. Уолбет ойбон курдук, аһаттан сана быһааннары, идэйдэлэри саһаа. Холобурдуур буоллахха, хамнаһы индэксациялаһы уларытты, семелүөтүнэн көтүү биллэр индэксацияны уонна сыһын этиилэр киирдилэр.

Калинги кэмтэ дорубуйа харьтабыллыг уларытар аналлаах бырагыраама олоххо киириилгэр лана аыйаах. Бүгүнтү күнүс экология, нэһилитин кэлээх пууннарга толоргоһастабыллыг сирдирэ санааларга олгоруу бж

Сүүрэн Свартыйа Норуодуний бырагтыр
бийрдин нэбилэгиттэ этилэр киирдэлэр
Нерконгир, Нюурба, Амма, Анаабыр уонна Кэбэ
Норуодуний Бүтэһэммэ олохтоолуулар ол

Норуот туһутар үлэниир ааттыын Нору амылаатын олгорууга көмөлөспүккүтүгэр и Саха сирин сайдыын суолугар уктанэр түөр катынныгыт!

СУДААРЫСТЫБА – КИҢИ ТУҢУГАР

Кодьүүстэх сударьстыба – муударай тас болонитхэ, эйдлэх олобу, куттал суох буолуутун хааччылар Сэбидлэнилээх күүстэр итинэн эргэйдэниэр туруктаһтык сайдымалар. Сударьстыба өгөтө дэлгэ, тигилдэнгээх, сунал усна дэон ирдэбилдигэр сон түбэхэр буолуохтаах. Итинин «Бинр ныгытх Арасыйыба» болонитхэскэй бавртыба манник соругу туруорунар.

- [illegible]

ТЫА СИРИН САЙДЫТА

Агропромышленный комплекс сайдым-
та тѳа сирин кэлим сайдымтын кытары
ситименинхтээх, тѳа хаһаайыстыбатын
тэрилгэлэрэ бас билин киэбэттин тутулуҥа
суох тэниг тугуллан сайдыахтаахтар. Бу
хаһыахада соруктуг:

- [illegible]

■ «БИИР НЬЫГЫЛАРАССЫЙА»
САХА СИРИНЭЭБИ САЛААТЫН
ЭТИЛЭРЭ

Тийм сүрьеэр олоорор дьыны тууруу-
га амаан мэтэвтүүлээг итгэхтэки уон-
на бүддьүөтүгүн субсидианан туһатыыга
сига механизмдары тобууу.

Егор Петрович ЖИРКОВ

ГОСДУУМАҢА –
ДЬОҢУННААХ,
БИЛИИЛЭЭХ,
ЭРЭЛЛЭЭХ
КИҢИНИ!

РФ Госдуматыгар Саха сиринээҕи биһир мандааттаах
24 №дээх уокуруктан дьокутаакка хандьыдаат

Агитационные материалы опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

**ФЕДОТ
ТУМУСОВ**

**САХА СААРЫНА,
ТУРУУЛАС!**

Агитационные материалы опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

ЛДПР

**ВРЕМЯ
ПРИШЛО!**

Агитационные материалы опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

**БИҢИГИ КҮҮСПҮТ -
ТҮМСҮҮГЭ!**

ПЕТР ЧЕРКАШИН

Агитационные материалы опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

КАК БУДЕТ ОБЕСПЕЧИВАТЬСЯ СОХРАННОСТЬ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ БЮЛЛЕТЕНЕЙ В ЭТИ ТРИ ДНЯ?

- На всех избирательных участках в помещениях для голосования будет осуществляться видеонаблюдение или видеорегистрация (видеофиксация).
- Участки будут обеспечены сейфами (металлическими ящиками либо шкафами) для хранения сейф-пакетов с бюллетенями проголосовавших избирателей.
- На всех участках смогут работать наблюдатели от всех зарегистрированных кандидатов и политических партий, зарегистрировавших федеральные списки кандидатов, Общественной палаты Российской Федерации и общественных палат субъектов Российской Федерации.
- Будет обеспечена круглосуточная охрана избирательных бюллетеней.

**КЫАХТААХ
САХА СИРЭ -
БАЙЫЛЫАТ
ОЛОХ ТУҢУГАР!**

№5

БАЛАҢАН ЫЙЫН 17-19

**АРАССЫЙА СУДААРЫСТЫБАННАЙ ДУУМАТЫН
ДЬОКУТААТТАРЫН БЫЫБАРА**

Агитационные материалы Якутского регионального отделения Всероссийской политической партии «ЕДИНАЯ РОССИЯ» опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

19
сентября
2021

КПРФ

№1
В БЮЛЛЕТЕНИ

СДЕЛАЙ ПРАВИЛЬНЫЙ ВЫБОР!

Агитационные материалы опубликованы на безвозмездной основе в соответствии с ч. 2 ст. 66 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

ВЫБОРЫ

19
сентября
2021

**ВЫБИРАЕМ
ВМЕСТЕ!**

— ҮБҮЛҮӨЙДЭЭХ БИИР ДОЙДУЛААХПЫТ —

Философия наукатын хандьыдаата, норуоттар икки ардыларынаабы Наукалар академияларын академига, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбириитин туйгуна, Арассыыйа философияга уопсастыбатын, Арассыыйа Суруналыыстарын сойуунун, «Саха сириг литэрээтэрэ» ассоциация чилиэнэ, Сэбиэскэй сойуус маршала Г. К. Жуков мэтээлин хаһаайына, 1978-1979 сылларга Социалистическай үлэ кыайыылаабы, Чурапчытаабы физкултуура уонна успуорт Судаарыстыбаннай үнүстүүтүн доцена, үлэ бэтэрээнэ, хоһоонньут Егор Гаврильевич Винокуров балаҕан ыйын 1 күнүгэр үбүлүөйдээх 70 сааһын туолла.

ОЛОХ ДИЭН – ОХСУҢУУ

Кини 1951 сыллаахха балаҕан ыйын 1 күнүгэр Таатта оройуонугар Хара Алдан нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1958 с. Гаврил Васильевич Егоров аатынан Хара Алдан начаалынай оскуолатыгар үөрэнэ кирибитэ. 1968 с. Уус Таатта орто оскуолатын бүтэрбитэ. М. К. Аммосов аатынан СГУ историко-филологическай факультетын саха салаатын ситиһилээхтик үөрэнэн бүтэрбитэ. 1997 с. Арассыыйа Суруналыыстарын сойуунун чилиэнинэн ылыллыбыта. Үөрэбин бүтэрээт, Таатта оройуонун «Коммунист» хаһыакка 7 сыл кэрэспэдьиэнинэн, Тааттатаабы Ытык Күөл кыраайы үөрэтэр мусуойга 4 сыл дириэктэринэн, Ытык Күөл маннайгы орто оскуолатыгар 20 сыл устата саха тылын, устуоруйа учууталынан, дириэктэри наукага солбуйааччынан, Таатта техническай лицейигэр преподавателинэн, дириэктэри наукага солбуйааччынан үлэлээбитэ.

Егор Гаврильевич, Акулина Гаврильевна икки кыыс оҕолоохтор. Ньургуйаана Егоровна уонна Ньургустаана Егоровна-Хаандыга поликлиникатын медиктэрэ. Улахан сиэн, эһэтин аатын сүгээччи Егор Гаврильевич Винокуров Хаандыга гимназиятын кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэрбитэ. Билигин Санкт-Петербург куорат техническай университетин 5-с куурунун устудьуона. Орто сиэн Айсен – Хаандыга орто оскуолатын 10-с кылааһын, Ньургун – 7-с кылааһын, Айта – 3-с кылааһын үөрэнээччилэрэ. Кыра, мааны сиэн Алик 5 саастаах.

2001 с. «Социально-философские подходы к изучению мирозерцания Алексея Елисеевича Кулаковского-Өксөкүүлээх» диэн диссертациянан философскай наука хандьыдаатын истиэпэнин ситиһилээхтик көмүскээбитэ. СГУ саха салаатын барыта 4100 киһи үөрэнэн бүтэрбитэ. Бу салааны бүтэрбиттэртэн философия учууталынан соботобун үлэли сыйдыар. Философия наукатын хандьыдаатынан Саха сириттэн 26-с киһинэн, Тааттаттан 7-с киһинэн буолбута. Егор Гаврильевич тыа сириг орто оскуолаларын учууталларыттан бастагынан философскай үлэни көмүскээбитэ. Онтон 2010 сылтан Чурапчытаабы физкултуура уонна успуорт судаарыстыбаннай үнүстүүтүгэр философия уонна устуоруйа преподавателинэн үрдүк таһаарылаахтык үлэли-хамсы сыйдыар. 2014 сыллаахха Арассыыйа философскай уопсастыбатын чилиэнинэн буолбута.

Айар үлэни 1965 сылтан дьарыктанар. Барыта 37 кинигэни суруйан, хомуйан таһаартарда. Олортон «Саха сириг нэһилиэктэрэ» сериянан «Хара Алдан нэһилиэгэ» кинигэсэ ааптар быһыытынан үлэлээбитэ. «Бичик» кинигэ кыһатыгар 2011 с. тахсыбыта. «Ытык Күөл нэһилиэгэ» 1-кы томун суруйсубута. «Таатта» хаһыатын издательскай холбоһугар 2015 с. тахсыбыта. «Хара ууһуттан хаан тардан» кинигэ Ытык Күөллээби «Таатта полиграфа» типографияга 2015 с. тахсыбыта. Бу кинигэсэ 1829 сыллаахха Хара ууһа Байаантай улуһугар көһөрүллүбүтүн туһунан, номохтор, ахтыылар кирибиттэрэ. 1913 сыллаахха Хара ууһа Байаантай улуһун Хара Алдан нэһилиэгэ буолбута. Байаантай улуһа уруккута 14 нэһилиэктээх, ол нэһилиэктэр билигин Таатта, Уус Алдан, Томпо, Өймөкөөн улуустарыгар бааллар. Оттон оройуоннааһын сабана, 1930 сыллаахха Уус Алдан оройуонугар киллэриллибитин уонна икки сыл буолан баран, Таатта улуһугар бизирбиттэрин туһунан кэпсиир кинигэ. «Макар Хара – Улуу Кыайы ырыаһыта» диэн монография «Бичик» кинигэ кыһатыгар 2015 с. тахсыбыта. Кинигэсэ Таатта оройуонун Уолба нэһилиэгиттэн төрүттээх, өрөспүүбүлүкэтээби «Кыым» хаһыакка уонтан тахса сыл тыа хаһаайыстыбатын салаатын сырдалпыт, талааннаах суруналыыс, биллиилээх фронтовик-поэт М. И. Кузьмин-Макар Хара айбыт баай ис хоһоонноох нэһилиэстэтин ырытан көрүүгэ бастагы холонуутун кинигэтэ буолар. Хомуйан онорбут «Макар Хара. Таптылыбыт айымньылар: кэпсээн, хоһооннор, поэмалар, тылбаастар, ахтыылар, ыстатыйалар» кинигэ

«Сайдам» кинигэ кыһатыгар 2016 с. тахсыбыта. Кинигэсэ фронтовик-поэт таптылыбыт уусуран айымньылар, тылбаастар, ону сэргэ кини туһунан кыһын, билэр дьонун, доһотторун, биригэ алтыспыт үөлээннээхтэрин ахтыылар, хаһыаттарга, сурунаалларга бэчээттэммит ыстатыйалар сүүмэрдэнэн киридилэр. «П. П. Федоров – Сомоҕо олоҕо уонна айар үлэтэ» монография «Сайдам» кинигэ кыһатыгар 2019 с. тахсыбыта. Бу монографияга РФ Суруналыыстарын уонна Суруйааччыларын сойуунун чилиэнэ, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, Хоптоҕо нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Павел Петрович Федоров-Сомоҕо олобун уонна айар үлэтин ситилии анааран сырдатыллар. «Тумарча-Геолог. Суруйааччы. Уопсастыбаннык» диэн монография 2020 сыллаахха С. А. Новгородов аатынан «Бичик» кинигэ кыһатыгар 300 ахсаанынан тахсыбыта. Тумарча айымньылаах үлэтин, олобун ырытан суруйбут. Хас биридии олук суруйааччы айымньыларын ааҕан, ырытан, анааран суруйбут. Онон саха литэрэтииратигэр улахан литературоведтар, кириитиктэр баай нэһилиэстэбэлэрин байытта дьэтэххэ, сыыспалпыт. Суруйааччы 2021 с. «Сага күүлэ» диэн Семен Тулааһынап төрөөбүтэ 100 сылынан кэпсээннэрин хомуйан бэчээттэтэн таһаартарда. «Олох диэн – охсуһуу» кинигэни эмиз быыл үбүлүөйдээх сааһын көрсө таһаартарда. Бу кинигэ «Учууталларым», «Учуонай-учууталларым», «Суруйааччылар» уонна «Айымньылар» диэн салааттан турар. «Айымньылар» салаага хоһооннор киридилэр. Егор Гаврильевич суруйбут кинигэлэрэ – 17, хомуйан оноруу – 4, үөрэх босубуйата – 20. Барыта 200-тэн тахса научнай-популярнай ыстатыйалара кыраныысса таһыгар Чехословакия Прага куоратыгар, Латвияга, Германияга, Арассыыйага Тамбов, Пермь куораттарга тахсыбытара. Билигин өрөспүүбүлүкэтээби «Чолбон», «Күрүлгэн», «Полярная звезда», «Илин», «Илгэ» сурунаалларга, «Кыым», «Учуутал аргыһа» хаһыаттарга, уонна Таатта улуһунаабы «Таатта», Чурапчы улуһунаабы «Сага олох» хаһыаттарга тахсаллар.

Марфа Николаевна КУЗЬМИНА, Улуустаабы киин библиэтиэкэ ааҕааччыны кытта үлэлиир отделын сэбиэдиссэйэ.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Ытыктыыр кинибитин, Философия наукатын хандьыдаатын, норуоттар икки ардыларынаабы Наукалар академияларын академигин, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбириитин туйгунун, Арассыыйа философияга уопсастыбатын, Арассыыйа Суруналыыстарын сойуунун чилиэнин, Чурапчытаабы физкултуура уонна успуорт Судаарыстыбаннай үнүстүүтүн доценын, үлэ бэтэрээнин Егор Гаврильевич ВИНУКUROVЫ 70 сааскын туолбут үбүлүөйүнэн итиштик-истинник эбэрдэлиибит!

Эн наука, үөрэх эйгэтигэр, айар үлэсэ туугунан да кэмнэммит дьонун кылааккын киллэрэн, олох орауйар үөһүгэр таһаарылаахтык үлэли-хамсы сыйдыаргы көрөн астынабыт, кизин туттабыт. Эссэ да эдэрдии эриминин ыһыктыбака, умсугданнаах үлэлэргэр санаттан сага ситиһилэри, кыайыылары баҕарабыт! Сонун, кэрэксэбиллээх ыстатыйаларын суруйан-бичибэн, ааҕааччыларбытыгар бэлэхтии тур, айар бөрүгөн сыппаабатын! Чугас дьонун тапталларынан, үөрэтэр ыңчаттарын махталларынан кынаттанан, эссэ да ай-тут, үлэлээ-хамса! Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, тус олоххор, дьиз кэргэннэр этэннэ буолууну, дьолу-соргуну, туруктаах, байылыат олобу!

Эбэрдэни кытта «Сага олох» эрдээксийэ кэлэтиибэ.

— УСТУОРУЙА ЧАХЧЫЛАРА —

Биһиги умнубаппыт...

(терроризмы утары биир санааланы күүтүгэр уонна теракт сиртибэлэрин сырдык кэриэстэригэр анаан)

Халандаарга балаҕан ыйын 3 күнэ Терроризмы утары биир санааланы күүтүгэр элэистэнэр. 2004 сыл балаҕан ыйын 1 күнүгэр Хотугу Осетия Беслан куоратыгар буолбут алдьархайы Бүтүн Арассыыйа норуота хаһан даҕаны умнубат. Ити күн, «Билии күнүгэр», сибэтиэй сиргэ – оскуолага, оҕо өлүүлээх, устуоруйага хаһан даҕаны буолбатах кыыллыгы быһыы тахсыбыта.

«2004 сыл балаҕан ыйын 1 күнүгэр Хотугу Осетия өрөспүүбүлүкэтин Беслан куоратын 1-дээх оскуолатыгар линейкэсэ барбытым. Линейкэ кэнниттэн террористар саба түһэн, биһигини заложник гыммытара. Кинилэр хал-хара танастаах, сирэйдэрин бөлүүр мааскалаах этилэр», - диэн Маша Урманова диэн 1995 сыллаабы төрүүх, 323 өлбүт дьон испиһигэр кирибит кыысчаан суруйан хаалларбыт.

Бандьыгтар заложник ылаттаабыт оҕолорун, төрөппүттэри, учууталлары оскуола ыспартыыбынай саалатыгар үүрэн киллэртээбиттэрэ. Террористар шахид пояһын эринэн, гранатометунан уонна араас ыттар сэбинэн-сэбиргалинэн сэбилэммиттэр этэ.

Күн иккис анаарыгар, 15 чааһы 25 мүнүүтэ ааһыыта оскуола таһынаабы дьыба дэлби тэптэри иһиллибитэ. Кэлин босхоломмут биер заложница кэпсээниттэн иһиттэххэ, маннайгы дэлби тэби успуорт саала истиэнэтигэр скотч көмөтүнэн иһиллэн турбут итиллэр бумба төлө барыытыттан тахсыбыт. Уопсайа 1181 заложник ылыллыбытын туһунан Хотугу Осетия норуотун үөрэхтээһинин министиэристибэтин бэрэстэбиитэлэ иһитиннэрбитэ.

«Күн-дьыл биллибэккэ уустан аһар... ол эрэри ити алдьархайы биһиги хаһан даҕаны умнубаппыт. Бүтүн 2004 сыллаахха буолбут ол амырыын түгэни санаан, сүрэҕим эмиз хам тутар... Биһиги өйдүүбүт, биһигиниин биригэ буолун».

Сыл аэспытын кэнниттэн 9-с кылаас үөрэнээччитэ... 31.08.2005 сыл. Волгоград куорат, Арассыыйа.

Террористическай аакталар кыттылаахтарынан уонна сиртибэлэринэн, эйэлээх кэм олохтоохторо эрэ буолбакка, анал соруудах байыастара эмиз буолбуттара. Кинилэр сүрүн сыалларынан – олохтоохтору террористартан көмүскээһин, ол эрэри,

хомойуох иһин, үгүс түбэлтэсэ байыастар бэйэлэрин олохторун толук ууран туран, туруоруллубут соругу топороллоро мэлдьи көстөр. Беслан куоракка 10-ча спецподразделение байыаһа суорума суолламмыта. Биһиги кинилэр хорсун быһыыларын үйэлэргэ умнуо суохтаахпыт.

Биһиги манньк хара күннэри умнубаппыт...

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ВЫБОРЫ — 2021 —

В МЕСТЕ — К РАЗВИТИЮ НАШЕГО НАСЛЕГА

ПРЕДВЫБОРНАЯ ПРОГРАММА

Кандидата на должность главы МО «Арылахский наслег» Чурапчинского улуса (района) Сыромятникова Николая Егоровича, выдвинутого Всероссийской политической партией «ЕДИНАЯ РОССИЯ» на выборы в органы местного самоуправления, назначенные на 19 сентября 2021 года

Уважаемые земляки!

19 сентября 2021 года в Муниципальном образовании «Арылахский наслег» Чурапчинского улуса (района) состоятся муниципальные выборы на должность главы — жителям района предстоит сделать ответственный выбор и определиться с кандидатами на пост будущего главы наслега.

Партия «ЕДИНАЯ РОССИЯ» выдвигает на

предстоящие выборы кандидатов, которые получили доверие населения в ходе предварительного всенародного голосования. Это люди, которые знают и понимают местные вопросы, пользуются уважением и заслуженным авторитетом. Мы верим, что жители сделают правильный выбор!

Перед жителями стоит задача: дать новый импульс развитию Партии, сделать ее отвечающей представлениям и запросам граждан Якутии.

«Муниципальный уровень — это самый близкий уровень власти к людям. Руководители муниципалитетов должны быть такими людьми, которых граждане лично знают, могут к ним прийти, поговорить, обсудить, высказать свою позицию о развитии своего села, поселка и города, и иметь возможность добиваться реализации этой позиции».

Программа кандидата на должность главы Муниципального образования «Арылахский наслег» Чурапчинского улуса (района) Сыромятникова Николая Егоровича:

1) Проект школы сад 30/60 закончен, находится в Министерстве сельского хозяйства России, проделана большая работа. Добиться включения инвест программы развития сельских территорий. (Проектная документация готова).

2) Проект строительства муниципальной дороги Килени — Арылах будет закончен в конце года, необходимо добиться начала работ 2022 году.

3) Строительство 12 квартирного жилого дома для проживания молодых специалистов и пожилых

граждан наслега. (Проектная документация готова).

4. Реконструкция центральной отопительной системы внутри поселковых тепловых сетей, проведение сетей улица Чаранская, Хомустанская. Для частных домов, не имеющих технической возможности подключения к тепловым сетям, добиться подключения к электроотоплению.

5. Завершение первой очереди программы водоснабжения наслега в летнее время, прокладка труб на каждый участок, строительство водоснабжения наслега с водозабора Куйбаада 3 км, строительство линии Электроснабжения водозабора Куйбаада 400 метров (приобретение трансформатора). (Проектная документация готова).

6. Разработка изыскательских работ по разработке круглогодичной скважины.

7. Ревизия арендованных сенокосных участков на территории наслега.

8. Завершение строительства Врачебной амбулатории МО Арылахский наслег. Проектная документация готова.

9. Реставрация Хаяхсытской Николаевской церкви. Обеспечить бюджетное финансирование.

10. Добиться благоустройства жилых домов частного сектора.

Вместе — к развитию Арылахского наслега!

Апгационный материал оплачен из средств кандидата на должность главы МО «Арылахский наслег» Чурапчинского улуса Н.Е. Сыромятникова.

— 2021 — АРАССЫЙАҒА НАУКА УОННА ТЕХНОЛОГИЯ СЫЛА —

ЫЧЧАТ ӨЙҮН-САНААТЫН УҢУГУННАРЫА ЫТЫКТЫЫР, МЫНДЫР БӨЛҮҮӨКПҮТ

Эн илгитт ыччаккыттан
Эрбил тахсыахтара
Эргилээх Барылбаннар,
Эркээйигин кэргэтэр
Эрчимнээх чинчиһиттэр...

П.Андронов-Дьонку Сээн

Борис Николаевич Попов-Барылбан (1938-2011) Белолюбской (билигин Арылаах) нэһилиэгэр колхозтаах ыалга төрөөбүтэ. Этигэр-хааныгар, ис кутугар Чурапчы тыһа сүргэтин көтөбөн, ийэлээх-абатын, төрүттэрин сиплээх ситимнэрэ, Ытык сирин таптала бизбэйдээн, бар дьон кинини бөдөн философ, дэгиттэр чинчиһит, айар талаан, добор, сүбэһит быһыытынан биллэлэр.

Борис Попов киһи проблематын саха учуонайдарыттан бастааһын көтөхтүт чинчийээччи буолар («Киһи-дьон сэргэ ортотугар» 1979). Киһи киһи буолан ситэн-сипигилээн тахсыытыгар сизэр-майгы тутуах, быһаарар оруоллааһын теоретическай билии аранатынан эмиз саха учуонайдарыттан саамай бастааһын ырытан, ырыналаан таһаарбыта. Бастаах диссертациятыттан сабаллаан, «Соотношение этических категорий счастья и смысла жизни», тһэбэр «Этика» учебнигы суруйан таһаартарбыта. Киһи сизэрин-майгытын, философ төрүт омук бастын баайынан, киэн туттуутунан ааһан «Скажу, что политик думают о следующих выборах, а мудрецы — о следующем поколении» дьон эппиттээх. Дьэ кэргэн

чингэн, халыһаан тахсарын дириһик, чинник, онтон имирэн, түгэйдик түөрү чинчийэн, улахан монографиялары Араассыйа таһымыгар таһааран, тас дойдугар үрэтэр, билэр кыахтарын эйгэлэргэр биллэрбитэ. Саха ереспүүбүлүкэтин Дьэ кэргэнгэ Ытык Судаарыстыбаннай политикаһын кэсипсийэтин ситиһилээхтик онорон, утумнаахтык олоххо туттулла сылдьар. Одо иитиһигэр дьэ кэргэн олобо, иитэр-таһаар ситимэ тыһын суолталааһын «Ыал олобо дьон төрөппүт киһи уоскуйар мизстэтэ, одо киһи олоххо айааннаары дуоспурунаахтык оностунар мизстэтэ, аймах-хаан дьон алтыһар мизстэтэ. Чакчы дьоллоох киһи дьизтигэр-уотугар дьоллоох. Кинини онно дьизлээхтэр, ол аата киһи кэргэнэ, олооро уонна хаан-уруу чугас дьон дьиннээхтик биллэлэр, таптыллар, дууһатын чочуйаллар» дьон эппит. Бу сүнгэн суолталаах үлэтин иһин «Золотой знак ООН» дьон бэлэстээх. Киһи дууһатын ырааһырдар, харыстыыр, сайыннаар сыаллаах «Дууһа экологията» дьон уопастыбаннай хамсааһыны тэрийэн, духуобунай кириисистэн таһар проблеманы күүсү туруоран тэниппитэ. Саппабырбыт санаатын ис эгэлгэтин киһи, туох ханнык иннинэ, тус бэйэтэ ыраастыы, дьэ кэргэн сатыахтаах. «Очищение души есть основное условие победы в борьбе со злом» дьон бигэ турук онорбута. Учуонай быһыытынан биир сүдү уратыта — уу сахалыы имигэс тыһынан философияны санардааһына, философскай, научнай публицистиканы төрүттээһинэ. Бу сыралаах үлэтин

иһин, СӨ Судаарыстыбаннай бириэмийэтэ аһаммыта. Борис Николаевич нууччалыы да, сахалыы да 60-с сыллартан суруйан, бөлүһөк саха ис кыабын арыыйыга, дириһик сатаан толкуйдааһынна көбүтүүгэ, ол куттууратын сайыннарыга суолтата олус үрдүк уонна киэн. Суруйарга, чинчийэргэ, тыл этэргэ киниттэн үөрэнэллэр, кинини батыһаллар, үтүктэн, киниэхэ чугаһаан тэһнэһэ сатыыллар. Чинчийэн, айан таһаарбыт «Киһи» тизмэтэ билиини социальнай сайдыы утумугар тутулан, суолтата күүскэ көтөбүлүр. Норуот олобун сылыктааһына литэрэтиирэ уустук хаамыларын ырытан сыаналааһыннарыгар биллэ көстөр. «Саха литэрэтиирэтэ сана кэрдис кэмнэ» дьон тускуллара айар үлэһиттэр идийэ өттүнэн уонна уус-уран хайысхалаах онкулларын булуналларыгар сүрүннүүр тосхол оруолун онордо. Бүтүн омук, биирдиилээн киһи духуобунай эйгэлэрин харыстааһын тыһын күчүмэйдэрин «Саханы саха национальнай этиката, сизэр-майгыта быһыһаа» дьон бастатан туруорар. Кинини суруйааччы, литературовед, литературнай кириитик быһыытынан уопастыба бигэтик ылынар. Культурология кафедратын — Саха судаарыстыбаннай университетыгар бары факультеттарыгар тэрийэн, салайан үлэлээбитэ. 1995 с. саха итэбэлин сөргүтүү күүһүрэн, мантан тирэх ылан, Духуобунас академията тэриллэбитэ. Манна философия билимин дуоктара, бэрэпиэссэр Б.Н. Попов сүдү өнөлөөх.

Борис Николаевич халыһаан аймах сыдыаһыгар холобур буолан ураты ытыктанар. Кини араас элбэх дьарыгыттан сахалыы сизэрэн бултуурун, балыктырын сөбүлээн «Баһар, идэтибит булгуну буолуохтаахтын үөрэххэ билиигэ тардыһыы, ону экирэтиһи, учууталлар хайыһаһыннара баһыйбыта буолуо. Ол да гыннар, наукага араас идийэлэри, кэсипсийэлэри сыал-сорук оностон сонордоһорбор көмөлөөх буолбутун мэлдьэһэр кыаһын суох» дьон эппиттээх.

Бырааттарынаан куобахтыы сылдьан

“Мин санаабыр, биһиги ыччаттарбытын дьиннээх эр киһи, аба холобурунбатыһыннаран иитиэхтээхпит. Ол аата, оскуопага оҕону үөрэтиигэ, иитиигэ элбэх эр дьон учууталлар үлэлиэхтээхтэр. Оҕолор эр киһи эйгэтигэр иитиллэн табыстахтарына, ыарахаттартан чарыйбат тулуурдаах, дьулуурдаах дьон буолуо этилэр. Биһиэхэ тоҕо эрэ үчүгэй эр киһи дьон сыаналаахтыгына, «күөх оту тосту үктээбэт, сытар ынабы туруорбат» үтүө майгылаах киһи диитбит. Оннук буолбатах, төттөрүтүн дьиннээх эр киһи оту-маһы тосту үктээн, сытар ынабы туруоран ааһыахтаах! Үгүс эр дьоммут ити курдук дьахтардыы майгылаах буолулар... Эр киһи айылбатынан киэн көбүстээх тулуурдаах, биир бигэ тыллаах буолуохтаах эбэт. Оҕон оҕо айылбатын алдыаппака, урут биһиги өбүгэлэрбит үөрэтэллэрин-таһаалларын курдук кыһы кыстыы, уолу уоллуу иитиэххэ наада. Оччого эрэ аныгы үйэ эһин-эһигэ дьаһаһыттан оҕолорбутун быһыһахпыт» дьон «Киһи сыһыаныгар кэрэ туһунан» кинигэтин тула интервьюга эппитэ, биһиэхэ абыһах ахсаннаах омукка үлэ бары таһымыгар бэйэ-бэйэни харыстаһыга, билигин даҕаны олох философиятыгар кэскиллээх кэпсэтиилэр наадаларын төрүттүү туруоба.

Варвара ДУШКИНА,
Улууһтаабы киин библиотэтиэ
ОКиО отделын каталогизатора.

(Б.Н. Попов-Барылбан туһунан ыстатыйалар, биобиблиографическай ыйыннык, Интернеттэ саайтан матырыяаллар туһанылыһылар).

«Хадаар нэһилиэгэ» МТ баһылыгар хандьыдаат Афанасий Афанасьевич Степанов.

Мин 1966 с. Чурапчы улуунун Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтүм. Ийэм Евдокия Архиповна, аҕам Афанасий Максимович үлэ, тыыл бэтэрээннэрэ этилэр, үйэлэрин тухары Хадаар нэһилиэгэр олорон үлэлээбиттэрэ-хамсаабыттара. Бииргэ төрөөбүт — баһизбит.

Оскуоланы 1983 с. бүтэрбитим уонна «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» диэн девизинэн солхуоска үлэһэ киирбитим. Субан сүөһү көрөөччүнэн, мас кэрдээччинэн, пилорамаҕа уонна тутуу биригээдэтигэр, сайыннын звенонаа окко үлэлээбитим. Сэбизскэй Армия кэжэтигэр Монголия НР танковой полкаҕа Т-72 таанкаҕа наводчийнан, кэлин БМП хамандырынан

сулууспалаан, Ийэ дойдубар ытык изэспин толорбутум.

1992 с. Саха судаарыстыбаннай университетин ИТФ «Бырамыссыланнай уонна граждaнскaй тутуу» салаатын бүтэрэн, Хадаар нэһилиэгэр прорабынан үлэлээбитим.

1996с. Дьокуускай куорат олох-дьаһах коммунальнай хаһаайыстыбатын тэрилтэлэригэр инженеринэн, маастарынан, старшaй маастарынан үлэлээбитим. 2000 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырамыссылыстыбатын иһинэн «Олорор дьиз-уот судаарыстыбаннай иниспэиэсийэтигэр» тутаах, кылаабынай иниспэиэстэринэн үлэлээн, «Иккис кылаастаах судаарыстыбаннай сулууспа субэһитэ» квалификацияламмытым. 2003 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин ОДКХ тэрилтэтин кылаабынай инженери солбуйааччынан, «Дьокуускай куорат» муниципальнай тэриллии «Губинскaй» административнай укурук баһылыгын олох-дьаһах уонна коммунальнай хаһаайыстыба болпууостарыгар солбуйааччынан үлэлээбитим.

2005 с. Чурапчыга көһөн кэлэн, «Чурапчaстрой» тэрилтэһэ кылаабынай инженеринэн үлэлээбитим. 2006 сыллаахтан чааһынай тэрилтэ тэринэн тутуунан дьарыктаммытым. 2011 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин тутууга дириэксийэтигэр солбуйааччынан, онтон дириэктэр эбээһинэтин

тодоросчунан үлэлээбитим. Калинин урбаанныттаабытым.

2012-2016 сс. Хадаар нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыгынан үлэлээбитим. 2016-2018 сс. Чурапчыга улуустары тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар начаалынньыгы солбуйааччынан үлэлээбитим. 2018 сылтан ыла «Чурапчы улуунун биир кэлим сакаасчыт сулууспата» тэрилтэһэ дириэктэринэн үлэлиибин.

Эбии үөрэхтэриим:

2005 с. — Хабаровскайдаагы «Судаарыстыбаннай сулууспа Уһук Илин академиятын», «Судаарыстыбаннай уонна муниципальнай салайыы» хайысхатын бүтэрбитим, араас сылларга ОДКХ, тутуу, энергияны харыстааһын хайысхаларынан Дьокуускай, Москва, Коломна куораттарга эбии үөрэхтээһин куурустарыгар үөрэммитим.

Кэргэннээхпин, 3 оболоохпун, биир сиэннээхпин. Кэргэним Марина Валерьевна — П. Н. Сокольников аатынан Чурапчытаагы икин балыыһаҕа бугааптырынан үлэлиир. Икки улахан оболорум ыал буолан опоролор, кыра уолум устудьуон.

Убаастабыллаах биир дойдулаахтарым!

Төрөөбүт-үөскээбит нэһилиэкпэр олох-дьаһах сайдыытыгар күннээһи үлэ-хамнас быһыыттан маннык хайысхалары ордук чорботон үлэлиэм диэн инники сүрүн сорукарбын былаанныыбын:

— нэһилиэккэ гаас киириитигэр үлэлэһии, категорияҕа хапсар дьон

ороскуоттарын салтар субсидиянан туһаныларыгар көмөлөһүү;

— дьон чааһынай дьизэлэрин толору хааччыллылаах оностоллорун көбүлээһин.

— «Сельский центр развития» эбийиэк тутуутун болпууостарыгар үлэлэһии, «Тускул» НАДь киин үлэтин өйөөһүн;

— сайынны уу ситимигэр өрөмүөн үлэтин тэрийии;

— дэриэбинэ ис суолун уонна тас көстүүтүн тупсарыыны салбааһын;

— чааһынай урбаанынан дьарыктаныы бары көрүннэрин өйөөһүн, сана үлэ миэстэтэ тахсарын тэрийии;

— сүөһү, сылгы иитиитинэн дьарыктанар, тыа хаһаайыстыбатын эйгэтигэр үлэлиир хаһаайыстыбалары өйөөһүн;

— нэһилиэһиньээ култуурунай, ыспартыбынай уонна чөл олоҕу көбүлээһин, өйөөһүн;

— Уорба учаастагын социальнай-экономическай сайдыытын уонна тас суолун тупсарыы болпууостарыгар үлэлэһии;

— нэһилиэһиньээ аһаҕас буолуу, дьокутааттары кытары ыкса үлэни тэрийии, буддьуот харчыта сөптөөхтүк тырылларын, сыалыгар туттулларын ситиһии.

Халын Хадаарбыт сайдарын туһугар бары бииргэ түмсэн үлэлиэбиз!

Агитационнай матырыйалал Чурапчы улуунун «Хадаар нэһилиэгэ» МТ баһылыгын дуоһунаһыгар хандьыдаат А.А. Степанов тус үбүттэн төлөннө.

— БЫРАМЫСЫЛАННАС —

Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар укпуг кылаатын туһунан отчуоту онордо

АЛРОСА хампаанньа 2011 сылтан 2020 сыллаахха диэри Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар укпуг кылаатын туһунан бастагы отчуотун таһаарда.

Хампаанньа эргийизин сайдыытыгар боччумнаах көмөнү онорсорун отчуот арылхайдык көрдөрөр. Ол — бастатан туран, үлэ миэстэлэрин таһаарыы, оскуолалары, балыыһалары уонна култуура-успугорт комплекстарын тутуу, олохтоох нэһилиэһиньээ тупсабай олорор дьизээ-уокка, үчүгэй хаачыстыбалаах медицина өнөтүгэр, үөрэхтээһингэ, култуураҕа тийгинэрин хааччыйыы итиэннэ өрөспүүбүлүкэ буддьуөтүгэр нолуоктары уонна дивиденнэри төлөөһүн.

Экономикаҕа кылаат. АЛРОСА 2010 сылтан саҕалаан, 2020 сыллаахха диэри Саха сиригэр экономикаҕа, нолуоктары уонна дивиденнэри, хамнас төлөбүрүн уонна социальнай инвестициялары кытары, 940 млрд солкуобай харчыны киллэрдэ. Алмааны хостоонунтан итиэннэ батарыттан киирэр үп улахан өттүн өрөспүүбүлүкэ нолуок уонна дивиденд быһыытынан ылар. Итини таһынан хампаанньа дьобус уонна орто тэрилтэлэртэн өнөнү, табаары атыылаһар буолан, олохтоох хаһаайыстыбаларга мэлдьи көмөлөһө турар.

Визуализация разработана в рамках сотрудничества с корпоративным департаментом АЛРОСА

Эрэгэйизиннээһи өйөбүл. Өрөспүүбүлүкэ буддьуөтүгэр, уонна олохтоох буддьуөттэргэ хампаанньа 408,3 млрд солкуобай нолуогу киллэрдэ, оттон Саха сиригэр уонна алмаастаах түбэ абыс улуунугар киллэрбит дивидендин уопсай суумата 94 млрд солкуобай буолла. Күн бүгүн Саха Өрөспүүбүлүкэтэ АЛРОСА аахсыйатын 25 %-ын бас билэр, ону таһынан абыс улууска 8 % аахсыйа баар (холбоон 33 %), оттон Арассыыйа Федерацията хампаанньа аахсыйатын 33 %-ын бас билэр. Ааспыт абыс сыллааһар кэлинни үс сылга (2018-2020) өрөспүүбүлүкэ буддьуөтүгэр дивиденд быһыытынан

20 млрд солкуобайынан элбэх харчы киирдэ.

Социальнай инвестициялар. 2010-2020 сылларга АЛРОСА өрөспүүбүлүкэ социальнай сайдыытыгар, инфраструктураҕа уонна олох-дьаһах хомунаальнай хаһаайыстыбатыгар 103,9 млрд солкуобайы укта.

Эрэгэйизин сайдыытын бырагыраамаларын үбүлээһин, аһымал уонна успуонсар быһыытынан көмөлөрү оноруу, үлэһиттэргэ уонна киһилэр дьиз кэргэттэригэр аһымат корпоративнай социальнай бырагыраамалары үлэлэтии бу хайысхаҕа киирэр. Онуоха үп-харчы сүрүн өттө

социальнай инфраструктураны сайыннарыыга, ол иһигэр балыыһалары, оскуолалары, олорор дьизини-уоту, чөлүгэр түһэрэр-чэбдигирдэр кииннэри уонна култуура-успугорт комплекстарын тутууга туһаныллар. Ону таһынан, хампаанньа сыл ахсын «Алмазная осень» тутууга суох бизнсийэ пуондатыгар 3-4 мөл. солк. бизнсийэ төлөбүрүн онорор. Аһаардас 2020 сыллаахха АЛРОСА социальнай инвестицияҕа уонна бизнсийээн хааччыйыыга 10 млрд солкуобайы укта.

Үлэ миэстэлэрин таһаарыы. 2010 сылтан 2020 сылга диэри АЛРОСАҕа үлэ төлөбүрүн пуондата 334 млрд солкуобай буолла. Бу кэм устата хампаанньаҕа үс төгүл үрдэтилиннэ, 2020 сыллаах чaxчынан 138 тыһыынча солкуобайга тэннэстэ.

— Биһиги АЛРОСА Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар киллэрэр кылаатын туһунан бастагы отчуоту эһиэхэ онорбуппугуттан үөрэбиз. Бу отчуот биһиги болжомтобуг үлэһиттэртит этэннэ буолууларын уонна Саха сириг кыабын сайыннарыыга туһуланарын өссө төгүл арылхайдык көрдөрдө. Өрөспүүбүлүкэ

биһиги производственной үлэбит сүрүн эрэгэйизинэ буоларынан, манна сана үлэ миэстэлэрин таһаарабыт, үлэһиттэртитин күрөстэһэр кыахтаах хамнаһынан уонна чөлчөттиилэринэн хааччыйабыт, итиэннэ оскуолалары, балыыһалары уонна да атын социальнай инфраструктураны тутууга үлэлиибит. Инники өттүгэр өссө үгүс үлэ күүтэр, туруктаах сайдыыны уонна кэлэр көлүөнэлэргэ кэскили түстүүр туһугар биһиги бары сырабытын ууруохпуг.

Быйыл сайын өрөспүүбүлүкэҕэ өтөрүнэн буолбатах ойуур баһаардара турдулар. АЛРОСА баһаары умуруорууга үлэлиир

семелуөттэрин уонна көмөтө тизхиниикэлэрин уматыгынан хааччыйан көмөлөстө. Ону таһынан Горнай улуунугар Бэс Күөлүн бөһүөлэтин чөлүгэр түһэриигэ 200 мөл. солк. харчыны ытарга былаанныыр, — диэтэ хампаанньа генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов.

Ысыраапка:

АЛРОСА ытар үлэтэ корпоративнай социальнай эппизитинэс (corporate social responsibility, CSR) саамай үрдүк стандартыгар сөп түбэһэр. Сыллата 500 социальнай бырайыактары уонна айылҕа харыстабылын көбүлээһиннэри олоххо киллэрэр, «Алмаастар көмөлөһөллөр» (Diamonds that Care) сүтүгэн бырагыраама чэрчитинэн, сыл ахсын барыһын 8 %-ын олорго туһаайар. АЛРОСА социальнай уонна экологическай инвестицията бэйэтин кэзмэйинэн сылга 20-25 млрд солк. суумалаах сир баайын хостуур инфраструктураны тэхииниичэскэй хааччыйыы таһымыгар тэннэһэр.

Хайрмат бичээсийн барилдлыг графика: 16 x 00 м. Бичээсийн барилдлыг: 16 x 00 м. "Салхуучууд" автономтай тээврийн "Сана олох" хайрмат эрдэснийгээр 02.08.2021 с. офсетта бичээсийн